

Reuniunea învățătorilor români

dela școalele populare confesionale ortodocse

din protopresbiteratele

Arad, Chișineu, Șiria, Boroșineu, Buteni, Radna și
Hălmagiu.

Organ periodic oficios

redactat

din încredințarea comitetului reuniunii de

Iosif Moldovan

vice-președinte.

Edițiunea Reuniunii.

Abonamentul 5 coroane pe an.

Apare odată pe lună.

Arad, 1905.

Tiparul tipografiei diecesane greco-orientale române.

„Reuniunea învățătorilor“

organ oficios

apare odată în fiecare lună

Abonamentul anual e 5 cor.

se solvește anticipative la adresa casarului reuniunii *Iuliu Grofșorean* învățător în Galșa p. u. *Világos*.

Manuscriptele

sunt a se adresa redactorului *Iosif Moldovan* director școlar în Arad Piața Tököly Nr 8.

Rugăm pe tot românul de inimă, a sprigiuli acest organ al școalelor române.

Ofertele mărinimoase peniru fondul de editare al organului nostru sunt a-se trimite la adresa casarului reuniunii.

*Onoratele redacțiuni sunt rugate a ne trimite foile în schimb.
Foile primite le păstrăm pentru biblioteca reuniunii.*

Anunțuri se fac în mod foarte restrâns și să plătesc anticipative: șirul 50 fil. Jumătate pagina: 12 cor. O pagină întreagă: 20 cor.

Organizare.

Este o lege firească, ca oamenii cu interese comune, cu aspirații și ideale comune, să se adune sub un drapel ca luptând umăr la umăr, lupta lor să fie încoronată cu succes.

Dacă privim pestre trecutul nostru, vom observa cu oareși care mulțămire, că am făcut un pas înainte. Și cine ar putea trage la îndoială, că această propășire, n'a rezultat din organizarea noastră în reuniuni?

Acesta e cel mai fericit pas, ce s'a făcut pentru propășirea noastră, durere numai, că ne-am oprit aici.

O reuniune, care convoacă 2—3 conferințe la an, în cari se țin câte-va prelegeri practice, eventual atare disertațiune, cu niște membri, în cea mai mare parte lipsiți de orice entuziasm, abia o poți privi de organizare.

Pe lângă toate silințele și rezultatele obținute până aci, cu tot dreptul ar putea ori și cine să întrebe de noi:

Unde sunt lucrările cele mari, ce le așteaptă un un neam întreg? Unde sunt prelegerile model, care să ne fascineze? Unde sunt operatele scăpărătoare de lumină? Dar mai ales unde este entuziasmul, abnegațiunea și focul tinerească? Unde? Unde?

Din această amorteală, ca un memento, să ne fie glasul poetului, care atât de bine ni să potrivește:

» Voi ce stați în nepăsare?...

Nu vedeți că sabia lui Damocle e atârnată deasupra capului nostru? Nu vedeți că familiile noastre sunt lipsite, orfanii noștri sunt peritori de foame? Nu vedeți că existența noastră atârână, așa zicând de un fir de păr? Nu

presimțiți că azi-mâne vom lua bățul pribegiei? Și nu-o vedeți că e zdruncinată vaza și reputațiunea noastră?

Noi suntem încă numai la începutul suferințelor. Lungă și grea este calea, ce avem de a străbate. Noi suntem fiii cei vitregi, și nu avem speranță, decât numai în puterile proprii. Noi avem să ne croim soarta, bună ori rea, după cum va fi și înțelepciunea și prudența noastră.

Vrem noi, să ne ușurăm soarta?

Atunci trebuie să luptăm umăr la umăr, *bine organizați*, trebuie *credință*, trebuie *abnegațiune*, trebuie *prudență*, trebuie *entuziasm*!

Cine simte, că are aceste calități, să grăbească sub drapel!

Drapelul, e organul nostru »Reuniunea învățătorilor«.

Roșia, 25 Sept. 1905.

Iosif Stanca.

Metodul sunetelor vii de Gabel^{*)}

Scoala modernă pretinde, ca prelegerile ei să fie atrăgătoare și distrăgătoare, ca prin trănsele să influențăm în mod plăcut asupra școlarilor. Va să zică: *școala să fie loc de distragere și plăcere pentru gingașii mititei*, cari spre a fi pregătiți pentru viață, trebuie să-și schimbe plăcerile copilăriei, libertatea naturei, cu serioșitatea instrucțiunii și cu disciplina socială.

Învățătorii devotați, de secoli să trudesă, să dea mijloacelor și principiilor pedagogice, moștenite dela învățații veacului trecut, o direcțiune mai modernă, făcând munca elevului mai ușoară și stăruința învățătorului mai producătoare.

^{*)} Disertațiune citită la adun. gener. din Giula de Iosif Moldovan. Adnex la protocol sub G.

De câte ori nu am auzit părinții vaitându-se, că nu pot trimite pruncii la școală; de câte ori nu ne-am plâns noi învățătorii, că materialul prescris în planurile de învățământ e mult și nu se poate esauria.

Unii învățători susțineau că din cetire e destul a esercia elevii clasei prime numai în cunoașterea literilor mici; alții pretindeau a propune clasei prime numai cetirea; alții susțineau că e destul din socoată a tracta numerii întregi, alții pledau și pe lângă noțiunea frângerilor.

Din religie se pretindeau lexiuni din testament grele de percipiat și recitarea de rugăciuni neînțelese etc.

Și toate aceste să făceau cu scopul de a influența asupra sufletelor, spre a desvolta facultățile aceloră. Să înțelege că rezultatele erau foarte anevoioasă, a bună oară ca și producerea focului prin frecarea alor două lemne.

Și au trebuit să treacă timp îndelungat, până când le-a succes învățătorilor, să convingă pe cei puși în fruntea trebilor școlare, că scopul să poate ajunge mai ușor pe alta cale, cu mijloace mai atrăgătoare și mai ușor de percipiat. Și astfel vedem azi introducându-se în școlaele moderne esercițiile intuitive, poveștile moralisătoare, desemnul, cântarea și jocul.

A mai rămas însă o greutate, cetitul și scrisul.

Și într'adevăr, multă greutate a cauzat învățătorului și școlarului însușirea acestor desterități, dela cari atârna întreg învățământul. Și zău! mare era numărul acelor elevi, cari nu puteau să învingă greutățile împreunate cu ele, ci erau siliți să părăsească, fără vreme și fără rezultat, cursul instrucțiunii.

Spre a ușura sarcina elevilor și în aceasta direcțiune, mult sau trudit învățătorii a afla metoade peste metoade și acum în timpul din urmă le au și succes.

Metodul scriptologiei a dat direcțiune nouă învățământului, el a introdus eră nouă în viața școlară. Prin scriptologie s'a ajuns aceea, că după o bună împărțire, s'a făcut posibilă esauriarea materialului din cetire și scriere, prescris pentru clasa primă și adecă: *școlarii cari*

cercetau școala regulat și au putut însuși în deajuns exercițiu în scris și citit, în cursul unui an școlar.

E dar și aceasta muncă era grea, căci dura un an întreg și pentru școlari era sarcină lungă și continuă.

Ce era deci de făcut? Să împuținezi materialul? Dar asta să putea, numai așa, dacă lăsați o parte din dezvoltarea sunetelor, ori cunoașterea literelor mari, pe anul al doilea de școală. Sau trebuia să se despartă cititul de scris, așa că citirea să se învețe în anul prim, iar scrierea în anul al doilea. Dar în forma aceasta greutatea ce o întâmpină școlarii și învățătorul la această disciplină școlară nu scădea, nu să reducea, din contră se lungea, căci greutatea se transpunea și în anul al doilea.

Trebul dar să se caute și să se scruteze după o astfel de procedură, prin care să scurți timpul în care școlarii sunt nevoiți să suporte această sarcină. Va să zică: *să înveți pe școlari a citi și a scrie în timp mai scurt, ca așa greutatea să treacă peste ei mai grabnic, și mai pe neobservate, până a nu să desvolda dis plăcerea și ura față de școală și învățător.*

Și această procedură, acest pod de trecere, s'a și aflat în metoda *fonomimic*, chemat a face posibilă dezvoltarea sunetelor într'un timp mai scurt și într'un mod mai accesibil firei și naturii școlarilor. Și iată lucru constat: *că dezvoltarea sunetelor să poate face într'un interval de cel mult 6—8 săptămâni, rămânând timpul celalalt pentru exercițiu mehanic, întru câștigarea dexterității în citire și scriere, ceea ce împistritat ici colo prin exerciții desemnatorice, corporale și estetice morale, este mai atrăgător și mai suportabil pentru școlar și învățător, de cât metoadole vechi, conform cărora un an întreg torturau pe elevi cu dezvoltarea sunetelor, până ce obosiau de moarte micii și gingașii școlari, din cari apoi la finea anului abia jumătate ajungeau la rezultat, rămânând ceialalți pe câmpul de luptă didactică și pentru al doilea an.* Prin Fonomimică treci repede peste greutatea dezvoltării sunetelor și per-

cipierea lor, ba mai are și acel favor, că numărul celor rămași pe câmpul de luptă se reduce esențial.

În conferințele premerse am avut fericirea a asculta și a cunoaște metoda fonomimic atât în teorie cât și în praxis, din prelegerile ținute de colegul nostru Georgiu Popovici din Bățania, iar acum încerc eu a prezenta un alt metod mai nou, și anume: **metoda sunetelor lui de Iuliu Gabel** învățător în Budapesta, metodă menită a face posibilă dezvoltarea sunetelor într'un timp relativ și mai scurt.

Principiul cardinal de care a fost condus acest prieten al copiilor întru aflarea metodei sale a fost: *»să instruez jucând și instruind să te joci«*. Firesc lucru că așa ceva place și este potrivit firei școlărilor.

Gabel, în cursul studiului său, a aflat, că copilul după venirea la școală, mai întâi învață a cunoaște pe colegii săi, și că numele colegului nu-l uită nici odată.

De aici pornind, a început a dezvolta sunetele, nu din cuvinte normale, ci din inițialele numelor școlărilor și s'a convins, că sunetul dezvoltat astfel, fiind și servind școlarul, din a cărui nume s'a dezvoltat, pururea în fața lor cu un sunet viu, nu-l uită nici când.

În forma aceasta ia succes apoi lui Gabel a dezvolta toate sunetele cu rezultat strălucit în 21 prelegeri, ba cei mai mult, s'a convins, că nici în cazul când într'o singură prelegere a dezvoltat 4—5 sunete, n'a întâmpinat greutate și ast mod ia succes, a face posibilă dezvoltarea tuturor sunetelor în timp de 8—10 zile.

Semnele sunetelor le-a făcut apoi pe baza sugestiunii — spre care școlarii în etate de 6—7 ani sunt foarte înclinați, sub influința atot puternică a învățătorului iubit, — prin desemnarea și asemănarea școlărilor, în deosebitele poziții corporale cu forma literelor.

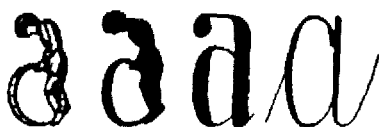
Aplicând deci teoria lui Gabel, la arătarea semnelor de litere folosite, în limba română:

Pe **i** 'l asemănăm cu școlarul din al cărui nume 'l desvoltăm, punându-l să stea oblu și ținându-i pălăria deasupra capului.

Pe **c** din școlarul ce să închină înaintea învățătorului.

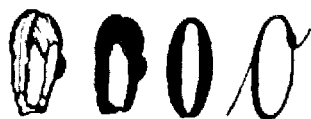
Pe **a** 'l asemănăm cu gura căscată, ținând lângă ea degetul arătător vertical, ori cu un școlar ce sede aplecat peste o roțiță (cerc). Pe **a** scris 'l putem asemăna și cu un școlar ce sede și ține cercul de joc la spate.

Pe **r** 'l asemănăm cu școlarul stând oblu și cu mâna dreaptă întinsă orizontal.

Pe **s** din școlarul aplecat înapoi.

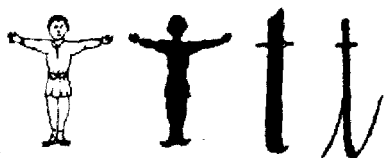
Pe **o** din gura școlarului ce pronunță sunetul o, ori din școlarul aplecat cu mâinile spre vârful degetelor dela picioare.

Pe **l** din școlarul ce stă în atențiune înaintea învățătorului, ori școlarul ce întinde în mâni o sfoară.

Pe **e** din școlarul cugetător ce-și ține mână spre frunte, ori din poziția ce o ia copilul mic când plânge.

Pe **t** din școlarul cu brațele deschise.

Pe **u** din brațele arădicate vertical, ori din școlarul ce șede, ținând între genunchi tablita.

Pe **b** din școlarul care să joacă cu un cerc.

Pe **d** din școlarul ce ascunde cercul după sine.

Pe **m** din copilul care să apleacă spre a arădica ceva.

Pe **n** din școlarul aplecat.

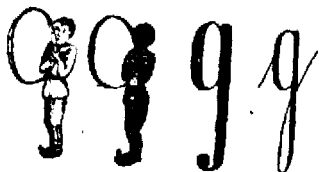
Pe **v** din școlarul ce ține costis o prăjină, ori din copil mic ce să joacă stând pe spate cu mâinile și picioarele arădicate în sus,

Pe **f** din școlarul ce ține o mână arădicată în sus, iar alta orizontal lângă corp.

Pe **z** din școlarul pus în genunchi și cu brațele întinse, ori să țină dinaintea sa o bâță ca păstorii.

Pe **g** din școlarul cu doba ori cu straița în spate, ori din școlarul ce arădică cercul înaintea feții.

Pe **h** din școlarul, obosit după fugă, cu piciorul drept proptit pe o peatră.

Pe **j** din școlarul ce să joacă cu hilele.

Pe **p** din școlarul ce salută militărește.

Procedura dezvoltării sunetelor este următoarea!

Învățătorul chiamă la sine pe un elev al cărui nume să începe cu **l**, spre exemplu *Ilie*. Îl pune în vederea tuturor școlarilor și îl întreabă: Cum te chiamă pre tine? Copilul va răspunde: *Ilie*. — Așa *liiilie*, apostrofează învățătorul accentuând și întonând lung și aspru sunetul **i**.

— Apoi îl provoacă și pe școlar să pronunțe numele său așa, mai apoi pune pe toți școlarii să pronunțe așa numele lui Ilie. Mai odată și încă odată. Când școlarii vor începe a pronunța și a treia oară pe *Iiii...* învățătorul îi întrerupe — destul. Cum ați zis acum? — școlarii răspund: *iii...* — bine. Ați auzit cât e de frumos așa. De aici încolo vom zice dar' numele lui Ilie scurtat așa: *iii*. Ziceți și voi. — Întreabă pe școlar: Cum te vom numi pe tine? — Școlarul răspunde: *iii*. — Cum îl chiamă pe el? Școlarii vor răspunde în cor *iii*. Bine! — Mergi *iii* la loc.

Să vină afară Caius (ori alt școlar a cărui nume se începe cu sunetul C pe care dorim a-l dezvoltă).

Cum te chiamă pre tine? Școlarul va răspunde: Caius. *Cccaius* apostrăfează învățătorul așa, ca elevii să audă bine sunetul **C**. — Ia spunemi și tu așa numele tău! — *Cccaius!* — Ziceți și voi cu toții. — Exprimarea în forma aceasta merge greu, aceasta vor observa-o și școlarii, de aceea învățătorul va zice: Vedeți cât e de greu și de urât așa. De aici înainte e destul să zicem numai începutul numelui: *C*. Apoi va continua:

Cum te chiamă pe tine? Caius va răspunde: *Ccc...* — Bine! — Ziceți cu toții. Mergi la loc *Ccc...* — Să vină afară *I*. Apoi punând degetul artător pe capul lui, va întreba de școlari: Cum îl chiamă pe acesta? — Școlarii vor răspunde în cor *iii...* Spune și tu etc. etc. Mergi la loc *iii...* — Să vină afară *Ccc...* Mergi și tu la loc.

Urmează exercițiul de imbinare. Să vină afară *Iii...* Cine este acesta? Școlarii răspund în cor: *Iii...* Să vină afară și *Ccc...* Cine este acesta: — Școlarii răspund în cor: *Ccc...* Bine! — Acum punând degetul pe capul lui Ilie școlarii și neîntrebați vor pronunța pe *iii...*; apoi trecând pe capul celui alt vor pronunța și pe *ccc...* Învățătorul va deprinde a pronunța pe *i* până când ajunge cu degetul pe *c*. În forma aceasta elevii vor ceti în cor cuvântul *ic*. Să trece apoi la dezvoltarea sunetului *a* din numele unui elev cu numele Alexandru, ori a unei eleve cu numele Aurelia, conform procedurii de mai sus. Urmează

apoi îmbinarea lui **a** cu **i**; apoi **a** și **c**; **c** și **a**; **c** — **a** și **i**. Aducând elevii respectivi în fața școalei și trecând cu degetul de pe capul unuia pe capul celuilalt.

Aratarea semnelor (literilor). Am accentuat mai sus că aceasta o face învățătorul pe baza sugestiunii. Puterile sufletești a-le micilor elevi nu sunt în stare a cuprinde lucrurile după forma și estenziunea lor numai după o tratare mai îndelungată și corespunzătoare. În acest stadiu școlarii toate le văd și le cred așa după cum le arăta și le spune învățătorul. Dacă va asemăna așa dar învățătorul starea dreaptă a școlarului cu o linie verticală trasă pe tablă, ei în aceia linie vor vede și crede pe respectivul școlar; iar în punctul pus deasupra, ei vor vedea pălăria ce o ține învățătorul deasupra capului acelui școlar.

Procedura la arătarea semnelor de sunete va fi cam următoarea: Să vină afară **i**... Cinei aceasta? Copiii răspund **iii**... Binei! — Învățătorul arată acum școlarilor o icoană cunoscută de școlari, spre exemplu icoana lui Hristos, care se află mai în toată casa. — Ce este aceasta? *Aceasta este icoană!* — Acui chip este pe aceasta icoană? — *Pe aceasta icoană e chipul lui Hristos!* — Acum arată învățătorul pe o icoană școlară chipul unui animal. Dar acesta acui chip e? — *Acesta e chipul cânelui*: (ori calului.) Acum dacă să poate învățătorul pune pe școlarul **i** în fața școlarilor așa, ca să i-se arate umbra pe perete, apoi întreabă: Dar aceasta ce e? — *Aceasta e umbră.* — Acui chip e aceasta umbră? — *Aceasta umbră e chipul lui i i*... — Vedeți, — chipul lui **i** îl putem face și pe tablă. — Grijiți eu voi face acum chipul lui **i** pe tablă... Cum stă **i** costis ori oblu? — Școlarii, cari vor fi introduși deja în cunoașterea pozițiilor, vor răspunde: **i** stă oblu. — Bine voi face și eu chipul lui **i** oblu (și trage o linie verticală): Iată chipul lui **ii**. Fiind-că învățătorul le spune, că acesta e chipul lui **i**, școlarii, ca mediu bun pentru puterea sugestivă a învățătorului, vor crede și vor vedea în linia oablă după tablă icoana lui **i**. — Acum învățătorul ia o pălărie și o

ține deasupra capului lui Ilie care reprezintă sunetul *i* și întreabă pe școlari: Ce are *i* deasupra capului: — *i deasupra capului are pălărie.* — Pe cap e pălăria lui *i*? — *Pălăria lui i nu-i pe cap, ci de-asupra capului!* Pentru ce nu punem aci pălăria în cap la *i*? — *Pentru-că suntem în școală!*... Așai fiilor, în școală nu ținem pălăria în cap. Ce are deci *i* deasupra capului? *i deasupra capului are pălărie!* — Așa dar voi pune și pe tablă deasupra capului lui *i* o pălărie. (Și cu aceste deasupra liniei trase pe tablă, va pune un punct.) Acui e chipul acesta? *Chipul acesta e a lui i...* Bine! — Faceii și voi pe tăblițele voastre chipul lui *i*. (Aici învățătorul va comanda la toți școlarii deodată, făcând și el pe tabla mare). O linie oablă de sus în jos... deasupra pălărie. Apoi cercetând tăblițele, învățătorul va întreba: — *Cei acesta?* — *Acesta este i...* — Bine.

Acum să vină afară *c*... Cine e acesta? — Acesta e *c*... Învățătorul va pune pe copilul ce reprezintă pe *c* cu capul plecat dinaintea sa, cum se cuvine să salute școlarul pe învățător. Cum stă *c*...? — *c stă cu capul plecat.* Grijiți eu voi face pe tablă chipul lui *c* cu capul plecat. — După ce la lăcut, întreabă: cine-i acesta? — Acesta e *c*... Bine! — faceți și voi pe tăblițele voastre pe *c*.

La îmbinarea literilor, punând învățătorul pe Ilie, reprezentantul sunetului *i* și pe Caius, reprezentantul sunetului *c*, să se țină de mână, va întreba; ce fac *i* și *c*? — *i și c să țin de mână!* — Bine! Să facem acum pe tablă chipurile lor împreună, ținându-se de mână. Și va face învățătorul pe *i* apoi pe *c* și între ele în loc de mâni linia ajutoare care le împreună. — De aici încolo se face exercițiu de scriere și citire cu aceste sunete înbinate.

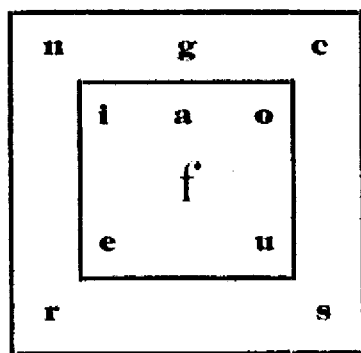
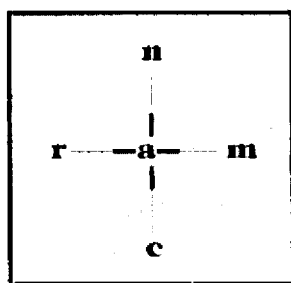
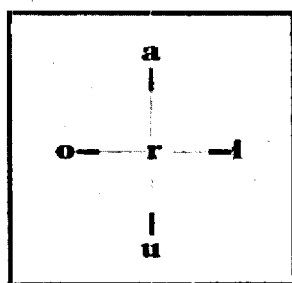
Trecându-se la arătarea celorlalte litere, învățătorul va proceda tot așa, cu observarea, că la fiecare sunet va așeza pe elevul din a cărui nume a dezvoltat sunetul, într-o pozițiune ce samănă cu litera respectivă, după cum am arătat mai sus,

Exerciții de cetire în joc.

Când sunt mai multe sunete dezvoltate, învățătorul pune școlarii în cerc sau pătrat, iar pe școlarul din a cărui nume a dezvoltat ultimul sunet îl pune în mijloc și trecând cu mâna de pe capul lui la capul fiecăruia dintre cei din cerc, îi deprinde a îmbina noul sunet cu sunetele deja cunoscute. Tot asemenea exercițiu de joc se face așezând școlarii în două cercuri și anume în cercul prim va pune sunantele, iar în al doilea consonantele și în mijloc consonanta dezvoltată mai în urmă, apoi va trece cu mâna dela centru peste o sunantă din șirul prim la o consonantă din șirul al doilea, combinându-le în cuvinte.

Acest joc de cetire se poate face și cu semnele sunetelor pe tablă și anume:

Desemnează literile în cerc pe tablă, punând sunetul mai nou în mijloc și face îmbinare în forma aceasta:

Avantagiul acestui metod este: că școlarii învață jucându-se și jucând învață. Atențiunea e pururea legată, nu se urește și-si însușește sunetele fără a simți vre-o greutate și fără a purta povara ce-l disguestă de școală, el să simte pururea în elementul său.

Nu știu dacă mi-a succes a arăta și convinge pe domnii colegi despre superioritatea acestui metod de scris-cetit, față cu celelalte metode cunoscute până aci, dar' nici nu mi-a fost acesta scopul, am dorit numai a ne ocupa și de acest nou metod spre a-l cunoaște. Incât despre avantagele lui se va putea convinge fiecare numai după-ce l-a pus în aplicare.

Chestiunea pedepselor corporale în școala poporală*.

Copiii sunt trimiși la școală, cu scop de ași câștiga elementele culturai generale, de cari au lipsă în decursul întregii vieți.

Educătorul 'nainte de toate trebuie să-si aleagă calea pe care va conduce elevii sei la cunoștințe; și aceasta cale după cum știm, să numește metoda învățământului, dela care depinde întreg rezultatul.

Un învățător să poată ajunge la culmea chemărilor sale, este neapărat de lipsă ași procura diferite mijloace acomodate gradului de dezvoltare a elevilor; căci nu trebuie să uităm, că avem de lucru cu niște ființe nedesvoltate și prin urmare reclamă o îngrijire foarte mare. »Căci școala este a doua casă părintească.

În cazul de față este întrebarea, că oare necesare și conducătoare la scop sunt pedepsele corporale ca mijloace ale educațiunei în școala poporală?

* Disertațiune citită în adunarea generală din Giula de D-șoara: Ersilia Cadariu învățătoare. Adnex la protocol II.

Din parte-mi trebuie să-mi exprim părerea în urma experienței făcute că în școala poporală nu sunt acceptabile. Un învățător care are în vedere scopul școalei, să va nisui așa procura niște mijloace mai moderate și va face tot posibilul, ca pedepsele corporale să le facă superflue în școala sa, ba ce e mai mult, va ținti într'acolo să le elimineze cu totul; că dacă cineva nu poate face ceva cu buna, recurgând la rău cu atât mai puțin. — Căci zice Quitilian: Pedepsele corporale sau introdus în școală, numai din negligența învățătorilor.

Și într'adevăr să poate accepta adevărul acesta, căci intrând învățătorul punctual în școală și fiind dânsul un om conștientos, elevii nu vor avea atâta timp a comite astfel de fapte, în cât acestia să merite o astfel de pedeapsă, ba nici nu vor îndrăzni chiar; și cu drept cuvânt putem zice, că este ceva neplăcut atât pentru învățător, cât și pentru elev, căci acestea, când să folosește de ele, le aplică din mânie, ceea-ce nu este permis, și astfel aplicate elevul ușor va putea crede că totul rezultă numai din răsunare, căci dânsul n'are în vedere, ba nu este capabil să cugete scopul cel urmărește învățătorul prin aceasta; apoi »ele umilesc și offensează simțul de demnitate al elevului«.

Montaigne zice: »Este ceva servil în pedepsele corporale, n'am văzut alt rezultat și efect, de cât că elevi-au devenit mai răi și mai lași. Și să poate admite, plane dacă acestea obvin dez, elevii vor deveni indiferenți pentru învățător și cu atât mai mult vor comite astfel de fapte, deoarece ei deja sunt așteptați la pedeapsa ce are să urmeze, și de aici rezultă, că în astfel de caz, toată autoritatea învățătorului, ascultarea și atențiunea elevului să va baza pe frică și nu pe iubire, ce să reclamă din partea elevului față de educator, că trebuie se fie tocmai întors, »fiindcă pe cine iubești, pe acela îl ascuți cu drag«.

În privința aceasta greșesc unii când afirmă, că numai idealistii condamnă pedepsele. Și oare pentru ce?

Este foarte greșit apune în comparație pe astfel de ființe debile cu oamenii maturi, în general cu societatea omenească. Aceste creaturi cari nu sunt capabile spre a deosebi binele de rău chiar, mintea lor nu este dezvoltată, decât abia acum este în dezvoltare și de aici rezultă, că nu putem afirma aceasta, ne rămâne numai atât, a da pedepselor o direcțiune mai moderată și pe cele corporale cât să poate evitate. O privire serioasă asupra elevului, o fixare, o admoniare pe nume, un ton aspru pe scurt și nu o litanie întreagă, că atunci sigur își pierde efectul. Pedepsirea prin închidere supravegheat, dar în astfel de împrejurări să fie provăzut cu ocupațiuni serioase și alte în felul acesta.

În cazuri de tot extraordinare aplicate, dar și atunci cu precauțiune, așa că corpul elevului să nu sufere nimic în dezvoltarea sa. »În genere numai părinți au drept a pedepsi copiii lor și nu învățătorii, căci aceștia au dat copiilor viața, deci numai ei au drept a pedepsi corpul acestora« zice Pestalozzi.

Necesitatea conștiinței și ambițiunei în activitatea învățătorului).

Creat cu scopul de a stăpâni pământul cu toate bogățiile sale, omul dela început, a fost distins de D-zeu, cu astfel de daruri fizice și intelectuale, cari îl deosebesc de toate celelalte creaturi din lume și prin cari daruri, i-sa transmis omului aptitudinea de a putea corespunde destinațiunei sale, impusă de puterea divină.

Între multele daruri intelectuale, cu cari distinsă a fost ultima și cea mai nobilă faptură a lui D-zeu, sunt

Disertațiune citită în adunarea generală din Giula, de Ioan Roșu, învățător în Buteni. Adnex la protocol sub G.

unele, cari plantate au fost în sufletul omului, de către Creatorul său, pentru a-l îndemna, respective inspira numai la cugete, vorbe și fapte nobile, plăcute și lui D-zeu și oamenilor și acelea sunt conștiința și ambițiunea, despre a căror necesitate în activitatea învățătorului, îmi iau permisiunea a tracta în cele următoare:

Precum veți binevoi a Vă convinge din acest operat modest, scopul meu n'a fost de a Vă prezenta un studiu pur psihologic, de oare ce în cazul acesta, sau eram silit a mă lega de un lucru, pe care după modestele mele cunoștințe nu-l puteam îndeplini așa precum s'ar fi cerut; sau dacă era vorba de a mă restrânge cu dezvoltarea temei numai între marginile cunoștințelor mele, nu Vă puteam prezenta altă, de cât un șir întreg de lucrări, pe cari toți le știm încă de pe timpul când ne-am pregătit pentru cariera învăătorească; — scopul meu a fost numai a arăta — pe baza experiențelor noastre zilnice — că dacă să recere ca tot omul să fie condus în acțiunile sale de glasul conștiinței și să fie însulețit de ambițiunea ce ar trebui să-l inspire pe unul fiecare în activitatea sa, atunci aceasta nu numai că să recere și dela învățător ci-i sunt chiar necesare, căci lui i-s'a dat cea mai grea chemare în lume: chemarea de a crește pe viitorii oameni, cari cu timpul vor avea să formeze țaria statelor și mândria popoarelor.

Dar nu numai chemarea sa sublimă reclamă conștiințiositate și ambițiune dela învățător în activitatea sa; aceasta o reclamă dela învățător, mai mult ca dela ori și cine, împrejurările între cari silit este învățătorul a-și dezvolta greaua sa activitate, dacă e vorba de a ridica nimbul școalei în serviciul căreia s'a dedicat și dacă e vorba de a-și salva reputațiunea în fața multelor acuze și incriminări, făurite pe nedrept la adresa sa. Căci în adevăr d-lor puțini sunt aceia cari să-l știe apreția pe învățător după importanța chemării sale și după munca grea și oboșitoare ce o prestează în serviciul omenimei și în consecvență puțini sunt cari îi fac parte și modestului învățător

de stima și respectul prea mult meritat. Mulți defraudanți vagabunzi, desfrânați, perdevară etc. sunt și în societatea de azi mai bine văzuți, mai stimați de cât cei mai distinși învățători. Ba încă nu odată să întâmplă, că chiar cei cu musca pe căciulă, să despretuească, injure și ofenseze în tot chipul pe aceia, despre cari marele Bismarck, când cu resbelul franco-german s'a exprimat cu atâta recunoștință și considerațiune. Dar acel Bismarck a murit, nu mai este și dacă mai există un asemenea bărbat, care astfel să știe aprepia valoarea învățătorului, apoi acela doar numai în Germania cultă să poate alla.

Dar să trecem la studiarea împrejurărilor între cari învățătorul își desvoaltă activitatea sa, să vedem cum acestea îl împedecă din toate puterile în împlinirea nobilei sale chemări. pentru ca la urmă tot el, hoțul de păgubaș, să fie cel vinovat.

Fapt constatat e Dlor, că casa părintească este unul dintre cei dintâi factori, dela care depinde în mare parte succesul activității învățătorului. Casa părintească este locul unde petrece elevul primii șese ani ai vieții sale și unde trebuie să se pună fundament solid zidului pe care are să clădească învățătorul viitorul elevului. Ei dar să ne întrebăm de ce creștere să împărtășesc elevii în casa părintească și în consecvență, pe ce fundament are să-și clădească învățătorul opera sa? Căutând a răspunde acestei întrebări, inima ne doare, de ceea-ce siliți suntem a constata, că adevărat: acel fundament așezat este pe năsip. Elevul în casa părintească totul învață, numai ce e bine prea puțin. Învață a injura, a bate, a să certa, a nu cinsti pe nimenea; și nici că poate învăța altă, de cât aceea ce zilnic i-să dă ocaziune a vedea în casa părintească. Iar ce privește ideile ce le are elevul despre învățător din casa părintească, apoi acelea numai favorabile nu sunt. Din casa părintească elevului i-sa descris învățătorul ca un jandarm, în mâna căruia să trimit copii numai pentru ai bate. De aici se esplică faptul, că elevul să apropie de învățător ca de o nălucă; și apoi să ne închipuim numai

cât timp și câtă luptă îi trebuie învățătorului, până al putea convinge pe elev, că el, nu jandarmul, ci cel mai mare binevoitor al său este și că-l iubește ca un părinte. Tot în casa părintească, elevului i-s'a descris învățătorul ca un trântor, care n'are altă chemare, de cât a trage plata, a despoia pe bieții oameni de tot ce au, încât din cauza acesteia, nu-și pot providea familiile cu cele de lipsă. Poftim atragere către școală și învățător, dela un biet copilăș, căruia i-s'a spus, că tată-său de aceea nu-i poate cumpăra cisme, pentru-că trebuie să dea banii să-i mănce dascălul.

Iar dacă te încumeți, a da la pedeapsă pe cutare părinte, ori al provoca numai pe cale privată, să-și trimită copilul la școală, nu odată ți să răspunde: »dacă vine dascălul să păzească vitele, îl trimiț«, — sau: »dacă n'am să fac popă din el« — ori: »dacă cu școala nu va trăi el« — etc. Toate aceste firește le aude și elevul, deci foarte ușor ne putem închipui, ce icoană își formează el despre învățătorul său.

Și dacă cu chiu, cu vai, îl faci să-și trimită copilul la școală, coala în lunile de eamnă — să înțelege și atunci fără recvizitele necesare — atunci chinuete dascăle și fă minuni cu el, că dacă nu, ține-te la finea anului, că părintele, care mai tare te împedecă în împlinirea chemării tale, acela îți face celea mai pițigătoare reproșuri; dar nu vei afla nici un părinte, care să recunoască, că dânsul a fost care a împedecă în primul loc pe învățător în activitatea sa.

Acesta este tristul tablou în care ni-să prezintă creșterea de care să împărtășește copilul — elevul învățătorului — în casa părintească, atât înainte, cât și sub decursul cercetării școlii.

Dacă trecem la societatea în carea are să petreacă elevul timpul său liber și care trece mult peste timpul de 5—6 oare pe zi al școlii, constatăm cu și mai mare durere, că compusă fiind și această societate din părinții elevilor, cu nimic nu face mai bun serviciu învățătorului ca casa părintească.

Ce să mai zicem încă, când ne aducem aminte, că elevul nici în calea sa de acasă spre școală, ori dela școală spre casă, încă nu este liber de influențele stricăcioase ale corupțiunii moderne; căci în tot drumul său — în toate colțurile stradelor — nu dă de altă de cât de birturi ordinare, în cari părinții lor și alți bărbați de diferite poziții și cari ar trebui să le premeargă cu exemple bune, să ceartă, bat și înjură ca la ușa cortului.

Acestea și multe altele dovedesc, că sămânța cea bună, plantată de învățător în sufletul nevinovatului copilăș în școală, nu prinde rădăcini trainice, nu poate aduce rod, căci spinii societății o înecă de abia încolțită.

Pelângă toate acestea însă, învățătorii își dau toată silința a înlătura după putința spinii și a face loc luminii, ca aceasta străbătând în sufletul elevului său, să-i dea căldura recerută și prin aceasta puterea de a înlătura toate pedecile ce stau în calea dezvoltării sale. Și aceasta o face bietul învățător prin multă trudă, aplicând toate mijloacele recomandate și aflate de bune de știința pedagogică; apoi și prin altele, pe cari el singur le găsește de acomodate împrejurărilor locale.

În chipul acesta, învățătorului îi succede a da elevilor săi un capital oare care de cunoștințe destul de frumos pentru de a putea deveni unul fiecare folositor șiei, bisericei, școlii, patriei și neamului său, precum și societății omenеști peste tot.

Privind însă în urma activității noastre, vedem cu durere, că elevii de odinioară ai învățătorului, în viață își validează cunoștințele tocmai în direcțiune contrară cu scopul școlii. Dar nu numai noi vedem aceasta, o văd ei și alții; deosebirea e numai, că până când din alte părți să crede că cauza acestui rău ar fi învățătorul, până atunci noi nu putem admite așa ceva. Și la aceasta ne îndreptătesc rezultatele frumoase a examenelor, controalelor și a tuturor vizitelor exercitate asupra noastră. Toate acestea dovedesc că în general învățătorii își împlinesc datoria. Vor fi ce e drept și în sânul nostru încă destui, cari poate nu ne împlinim dato-

rința cum s'ar cuveni și aceasta, deși cu părerea de rău, dar trebuie să o recunoaștem și noi, că sunt. Pădure fără uscătură nu este, zice proverbul românesc.

Pentru a afla, ce poate fi cauza de poporul — chiar foști elevi ai școalei — să rădică, ba iau poziție chiar rășboinică față de biserică, școală, neam, ba chiar și față de legile de stat — și încât aceasta să poate pune în cârcă învățătorilor — să ne întrebăm: ce este învățătorul? După mine învățătorul nu este alta, decât grădinarul statului — celui confesional și al bisericii — și ca atare dalor este a servi cu credință, a cultiva rațional mlădițele tinere lui încredințate, pentru ca la timpul său devenind acestia pomișori, să-i predea stăpânului — statului, respective bisericii — pentru ca acestea păzindu-i contra moliilor și a tuturor insectelor stricăcioase, să se poată cu timpul bucura de fructele ce-i vor aduce, având grădinarul, adecă învățătorul, în acelaș timp a începe la cultivarea altor mlădițe. Și dacă stăpânul, care în loc de mlădițele tinere de odinioară, după o muncă încordată de ani întregi a grădinarului, primește tot atâta pomișori, putând aștepta azi mâne rod însutit — își lasă pomișorii pradă moliilor și tuturor insectelor cari îi nimicesc în mare parte — oare tot grădinarul să fie de vină? Eu așa cred. Dlor, că om cu simțeminte cât de puțin nobile și creștinești, nu poate afirma așa ceva, fără al muștra conștiința.

Noi pelângă toate pedecile ce avem să le întimpinăm — cultivăm tinerimea, mlădițele poporului până la stadiul ce să poate aștepta dela noi; de unde apoi o predăm celor chemați a-o păzi și îngriji mai departe și a să putea bucura la timpul său de fructele ce le va produce.

Până când însă prin legi aspre statul nu va reduce birturile și nu va restringe vinderea spirtuoaselor; până când poporul zi de zi ceteste și aude despre defraudări de bani publici din partea cutărui »Domn« și pe cari bani tot el — poporul — trebuie să-i plătească; până când în sânul bisericii o mulțime de farisei și rătăciți propagă învățături contrare legii noastre strămoșești, fără a intim-

pina oare care resistință, înțeleg resistință morală bazată pe adevărurile evanghelice și nu cu ciomege, lopeți, furci de fer etc. cari nu încap cu demnitatea bisericeii ; — până când mulți chemați a să îngrijă de soarta poporului, să îngrijesc numai de buzunarul lor ; până când societatea băjbăe de indivizi cari una propagă și alta fac ; până când — — — Dar să nu lungesc vorba, până când pomișorii cultivați de noi cu atâta îngrijire, sunt lăsați pradă tuturor fiarălor cei năpădesc cu droaia, nu putem spera, ca școala să poată produce rezultatele așteptate.

Între astfel de împrejurări, noaua învățătorilor nu ne rămâne altă, de cât a munci mai departe cu aceeași siguranță și a ne conduce în toată activitatea noastră numai de placul conștiinței și a ne însufleți de ambițiune ce trebuie să ne inspire pe unul fiecare și atunci cu fruntea senină și cu inima liniștită vom putea primi toată răspunderea pentru faptele noastre, atât înaintea oamenilor cinstiți cât și înaintea Judecării D-zeești.

Conștiința și ambițiunea sunt pentru noi cele mai necesare arme, cu cari înarmați fiind, vom putea rezista tuturor valurilor cari să descarcă cu atât furie asupra noastră ; atunci și indivizilor răutăcioși și nechemăți, cari numai datorința nu și-o împlinesc și cari disprețuindu-ne munca noastră, vor cerca a ni-se urca pe cap, le vom răspunde cu cuvintele înțeleptului (Vyss) : *„Cine vrea să fie domn preste alții, trebuie să știe mai întâiu să servească cu credință“*.

Informațiuni.

Pedeapsa corporală în școală. În anul curent au ajuns la Curia regească, între altele și două cazuri de bătaie a elevilor din școală de către învățători, și iată cum a judecat Curia regească, ca for de a treia (ultima) instanță, asupra învățătorilor respectivi, cari și-au bătut elevii:

I. Caz. Învățătorii erau cu elevii lor în grădina școlară. Unul dintre școlari s'a purtat necuviincios și l'au observat un învățător, carele s'a simțit îndemnat al pedepsi. Elevul nu era din școala, respective din clasa învățătorului care s'a folosit de acest mijloc disciplinar. Medicul a constatat că băiatul în urma bătăii a suferit 20 zile. Fapta învățătorului a fost judecată de crimă și învățătorul a fost condamnat la temniță.

II. Caz. Un alt învățător a bătut pe un școlar al său, care conform atestatului medical a suferit 5 zile. Constatându-se că elevul a fost un băiat din cale afară desfrănat, care nici când nu s'a supus poruncilor învățătorului, înalta Curie a judecat, că învățătorul a fost în dreptul său de disciplinare și că școlarul a meritat pedeapsa. Învățătorul a fost absolvat.

Profesorul dela universitate n'are evalueare învățătoarească. În Rusia, un profesor dela universitatea din San-Petersburg a voit să se facă învățător și să deschidă o școală privată în Varșovia. Guvernul a răspins rugarea lui, înaintată în acest merit, pe motivul că nu are evalueare învățătoarească. La noi, cei fără evalueare învățătoarească pot fi și directori, ba și inspectori școlari, de și nu sunt profesori de universitate.

Surdo-muții la congres. În timpul din urmă sau întrunit în Berlin 3000 de surdo-muți într'un congres mare, spre a discuta asupra afacerilor ce-i privește. *Președintele ales dintre ei*, au deschis congresul vorbind prin semne cu mâinile. Din aplauzele îndelungate și impresiunile esterne s'au văzut, că surdo-muții au înțeles pe președintele lor. Au urmat apoi discuțiuni foarte interesante, tot prin semne, luându-se concluse de valoare în ceea ce privește ameliorarea sortii lor. Dacă și surdo-muții au ce discuta în congrese, oare pentru un congres general al școalelor n'ar fi chestiuni de interes comun?

**Congresul antialcoolic ținut în Buda-
pesta.** Delegații veniți din lumea largă la acest congres, spre a discuta asupra mijloacelor prin cari s'ar putea stărpi *patima beției*, au decis, a intervenii printr'un memorand la toate municipiile din țară, spre a face dispozițiile necesare pentru nimicirea acestui dușman de moarte al omenirii. Punctele cardinale a numitului memorand sunt: 1. Dreptul de cărcimărit să se iee din mâna privaților și să se dea numai societăților cu acții, cari căștigul peste 5% să-l dea spre scopuri publice. 2. Dreptul de cărcimărit să fie redus încetul cu încetul și pe urmă acest drept, să rămână numai în mâinile corporațiunilor morale. 3. Duminica să se închidă toate birturile. 4. Lucrătorii să nu mai capete plățile Sămbăta ei Lunia. 5. *În toate școlăile să se țină prelegeri contra beției.* 6. *Învățătorii și profesorii bețivi să fie destituiți.* În cantinele căsarmelor să nu se mai vândă beuturi spirtoase.

Ne întoarcem iarăși la cele trecute. Pe-deapsa corporală a fost ștearsă prin lege în toată lumea civilizată, și acum unul dintre cele mai înaintate state ale Europei, Danemarca, a introdus iarăși prin lege pedepsirea vinovaților cu virgaciul (bastonul). Înaintăm ca racul.

Cel mai mare cataract din lume. Până aici așa am știut, că cel mai mare cataract din lume e cataractul *Niagara* dintre lacurile Erie și Ontario în America nordică, a cărui apă cade dela o înălțime de 167 urme. Acum sau aflat în pădurile seculare dintre Brazilia și Argentina în America sudică un alt cataract, a căruia apă cade dela o înălțime de 210 urme, va să zică întrece pe *Niagara* în înălțime cu 57 urme; iar în lățime, fiind de 30,000 de urme, e de două și jumătate ori mai lat ca *Niagara*. Acest cataract uriaș se află în râul *Ignassú*, care este afluentul fluviului *Amazon*, cel mai mare râu pe pământ. La acest cataract să poate ajunge numai după o călătorie mai îndelungată, împreună cu multe primejdii, având a să strabate cu luntrea locuri încă neumblate, prin pădurile seculare foarte estinse, de aceea oamenii civilizați încă nu l-au cunoscut. Oare câte sunt încă secretele naturii necunoscute de oameni.

**Dar pentru fondul de editare al organului
reuniunii.** Dl *Damaschin Medrea*, preot-învățător în *Slatina* membru ord. al reuniunii noastre, a oferit o parte însemnată a venitului curat ce va rezulta din vinderea manualului „*Geografia comitatului Arad*“, fondului de editare al organului nostru. Comitetul a luat la cunoștință cu mulțămintă acest frumos ofert. Atragem atențiunea membrilor asupra numitului manual școlar, prin introducerea căruia fac serviciu escelent și școlai ce conduc și

organului reuniunii noastre. Fapta Dlui Medrea ar putea-o urma și ceilalți editori de manuale școlare. Comandele să se trimită la adresa redacțiunii.

Conferințele despărțămintelor. Învățătorii despărțământului protopopesc **Arad**, vor ținea conferința de toamnă în *Mândruloc*, Marți în 5 Oct. (7 Nov. a. c.), la școala învățătorului *Nicolau Cristea*. — Desp. protopopesc **Radna**, Sămbătă în 8/21 Octomvrie în *Pauliș*, la școala învățătorului *Traian Gienlescu*. — Desp. protopopesc **Chișineu**, Joi în 3/16 Nov. în *Chitighaz*, la școala învățătorului *Traian Tabic*. — Desp. protopopesc **Boroșineu**, 6/19 Oct. în *Aputen*, la școala învățătorului *G. Petrescu*. — Despărț. **Buteni** 27 Oct. (9 Nov.), în *Buteni*, la școala învățătorului *Petru Perva*. Desp. prot. **Șiria**, la 25 Octomvrie (7 Noemvrie) a. c.

Nuntă dascălească. Tinerul și de multă speranță învățător dl *Mihai Nicoară* din *Tornia*, și-a serbat cununia cu amabila d-șoară *Elena Bodea* fica uaei familiei fruntașe din *Arad*, Duminecă în 25 Sept (8 Oct.) a. c. în biserica catedrală din *Arad*. La serviciul cununiei au cântat corul pedagogilor. Sincerile noastre felicitări.

Logodnă. Domnul avocat din *Pecica* Dr. *Aurel Novac* membru fondator al reuniunii noastre, s'a logodit cu gentila D-ră *Margareta Crețiu* din *Beiuș*. Gratulăm din inimă bravului nostru spriginitor.

Conferința comisarilor. Pentru discutarea importantei chestiuni a înactivării școalelor de repetițiune și economice, Venerabilul Consistor sa aflat îndemnat a convoca la o conferință pe toți comisarii consistoriali, pe Joi în 6/19 Octomvrie a. c., în școala de lângă biserica din *Arad*.

Abonenții organului nostru. D-șoara *Ersilia Cădar* învățătoare în *Pecica*, a solvit taca abonamentului rest din anul trecut 1 cor. pe anul adm. curent 5 cor.; *Ioan Furdean* învățător în *Leucușești*, a solvit abonamentul: rest din anul trecut 2.50 cor. și prima jumătate a an. adm. curent 2.50 cor.; *Georgiu Roșu* rest din trecut 1 cor.

Solvirea taxelor. *Stefan Novac* avocat în *Pecica* 40 cor. taxa de membru fondator, *Gregoriu Roșu* și *Maria Precupaș* taxa de membru ordinar câte 2 coroane. Pentru diplomă: *Gregoriu Roșu* inv. în *Semlac* 2 cor.

POȘTA NOASTRĂ.

Tr. I. M. — §. 83 din Regulamentul pentru organizarea învățământului din Metropolia ortodoxă a românilor din Ungaria dispune: că director școlar în comunele cu mai multe școli e învățătorul ales de comitetul parohial. Dispozițiunea de sub punctul 2 a afacerilor de inspecțiune școlară, din acel regulament, și se referă la comunele cu o școală și cu mai mulți preoți. Acolo să alege de regulă unul dintre preoți ca director școlar, dar în caz excepțional, poate fi ales și alt bărbat de școală din comitetul parohial. Dispozițiunea de sub Nr. 1, tot de acolo, corespunde dispozițiilor legilor civile, că adevă: directorul școlar să fie membru al comitetului parohial.

N. E. în Gy. — Néptanítok lapja o capătă gratuit fiecare școală fără deosebire, dacă recurge pentru aceasta prin inspectorul regesc al comitatului.

I. R. în Șeitin. — Dispozițiunea privitoare la manualele apărute în alte tipografii, am excepționat-o și noi. Dar că e timpul să avem manualele noastre în dieceză, încă e adevăr.

H. I. — Ropunerea religiei cade în competența preotului, Venerabilul Consistor, din cas în cas, poate denumi de catihet și pe învățător și acesta e dator a respecta dispozițiunea.

O. O. — Geografia comitatului Arad pentru clasa a III-a de Damaschin Medrea, o recomandăm ca una și cea mai bună spre acest scop.

Consemnarea

*manualelor recomandate prin Venerabilul Consistor pentru
întrebuințare în școlile confesionale din dieceea Aradului,
pentru anul școlar 1905—6.*

1.	<i>Istoria morală I.</i>	de : Dr. P. Barbu, prof.	30	fl.
2.	<i>Istoria biblice II.</i>	" " " "	30	"
3.	<i>Istoria biser. III.</i>	" " " "	30	"
4.	<i>Catichis IV.</i>	" " " "	40	"
5.	<i>ABC carte de citire,</i>	de : Iosif Moldovan și consoții	40	"
6.	<i>A doua carte de citire,</i>	de : Iuliu Groșor. și consoții	40	"
7.	<i>A treia carte de citire,</i>	" Nicolau Ștef și consoții	60	"
8.	<i>Carte de inv. pentru școlile de repetiție</i>	de I. Vuia	1.50	"
9.	<i>Gramatică</i>	de : Maxim Pop	50	"
10.	" "	Ioan Petran, p. I.	30	"
11.	" "	" " II.	60	"
12.	<i>Curs practic de Ist. literaturii rom.</i>	de : Iosif Stanca	40	"
13.	<i>Limba maghiară, I.</i>	de : I. Groșorean și I. Moldovan	50	"
14.	" "	II. " " " "	50	"
15.	<i>Magiara</i>	de : Iuliu Vuia	60	"
16.	<i>Exercițiile intuitive magiare rom.</i>	de : Ioan Vancu	50	"
17.	<i>Aritmetica,</i>	de Arseniu Vlaicu partea I.	44	"
18.	" "	" " " " II.	50	"
19.	" "	" " " " III.	60	"
20.	<i>Geometria,</i>	de : Dometiu Dogariu	50	"
21.	<i>Geog. com. Arad,</i>	de : D. Medrea	70	"
22.	<i>Geografia patriei și elem. din geog. univ.</i>	de : I. Darius	80	"
23.	<i>Geog. pentru școlile popor.</i>	partea I. de : V. Goldiș	70	"
24.	" "	II. " " " "	50	"
25.	<i>Geog. Ungariei și elem. din geog. gen.</i>	de : Dr. N. Pop	60	"
26.	<i>Ist. pat. în leg. cu even. epoc. din Ist. gen.</i>	de : V. Goldiș	60	"
27.	" <i>Ung. și elem. din Ist. gen.</i>	de : Dr. Nicolau Pop	40	"
28.	<i>Istoria naturală</i>	de : Iuliu Vuia	60	"
29.	" "	I. Tuducescu	40	"
30.	<i>Economia,</i>	de : I. Goorgescu	60	"
31.	<i>Fizica,</i>	de : I. Darius	60	"
32.	<i>Constituția,</i>	de : V. Goldiș	40	"
33.	" "	I. Vuia	40	"

Întrebuințarea de manuale diferite din același obiect
și în aceeași clasă e strict oprită.

